

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Перший проректор

Н.М. Іщенко

2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Латинська мова»

підготовки бакалаврів
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
професійної кваліфікації «Фармацевт»

Миколаїв 2018

Робоча програма з «Латинська мова» для студентів за напрямом підготовки 226 «Фармація, промислова фармація»

УКЛАДАЧ: к.філ.н., доцент Каїрова Т.С.

Затверджена на засіданні кафедри романо-германської філології
Протокол № 6 від „13” лютого 2018 р.

Завідувач кафедри

О.В.Кіршова

Схвалено на засіданні методичної ради факультету іноземної філології
Протокол № 7 від 22 лютого 2018 р.

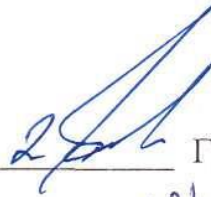
Голова

О.В.Пронкевич

Робочу програму погоджено:

- Директор медичного інституту _____ Грищенко Г.В.

- начальник навчально-методичного відділу _____ Потай І.Ю.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Змістових модулів – 6	Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»	Рік підготовки:	1
		Семестр: - 1	- 1
Загальна кількість годин – 90		Лекції: - 0	- 0
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента -2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Практичні: - 60	- 16
		Самостійна робота: - 30	- 74
		Вид контролю:	залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи для денної форми навчання становить: - 2

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “ **Латинська мова** ” складена відповідно до Стандарту вищої освіти України, освітньої програми: бакалавр фармації, галузі знань 22 «Охорона Здоров'я», спеціальності **226 «Фармація,**

Опис навчальної дисципліни

«Латинська мова» як навчальна дисципліна вивчається студентами-фармацевтами протягом двох семестрів на першому році навчання у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах. Навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, хімічної номенклатури, клінічної термінології та інтегрується з цими дисциплінами. Особливу увагу в процесі навчання необхідно приділяти питанням утворення спеціальних термінів та номенклатурних найменувань, а також на інтеграцію між курсом латинської мови та деякими клінічними дисциплінами. Для досягнення високого рівня професійної грамотності слід звертати увагу на правопис слів та терміноелементів грецького походження, засвоєння основної маси частотних відрізків доцільно проводити паралельно з вивченням теми «Номенклатура лікарських засобів» та основних способів словотворення, що вживаються в тривіальних найменуваннях лікарських препаратів. Передбачається ознайомлення студентів з медичною та фармацевтичною термінологією, що представлена у відповідних міжнародних номенклатурах (анатомічна, біологічна).

Оскільки в процесі підготовки сучасного спеціаліста-фармацевта вивчаються деякі медичні дисципліни, програма передбачає засвоєння студентами певного

об'єму лексики анатомічної термінології у клінічній фармації та в косметології, принципів словотворення й основних греко-латинських словотвірних елементів, що вживаються в клінічній термінології.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фонетика, граматики та лексика латинської фармацевтичної термінології.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, фармакології, ботаніки, фармакогнозії, фармацевтичної хімії, аптечної та заводської технології лікарських форм, дисциплін медико-біологічного циклу, хімічної номенклатури, клінічної термінології та інтегрується з цими дисциплінами.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «латинська мова» є формування професійно-орієнтованої комунікативної компетентності та закладає основи знань з фармацевтичної та медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «латинська мова» є навчити студентів читати та грамотно писати; основ граматики; навчити принципів утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів; перекладати без словника з латинської мови українською та з української латинською фармацевтичні та клінічні терміни, рецепти у повній та скороченій формах будь-якого рівня складності, а також прості речення; навчити аналізувати найменування лікарських препаратів та пояснювати значення компонентів слова; перекладати клінічні терміни, аналізувати терміноелементи і грецькі дублети; знати 1000 лексичних фармацевтичних одиниць та основних словотвірних елементів, що використовуються у назвах препаратів та клінічних термінах; навчити біля 50-70 крилатих латинських виразів, фармацевтичних та клінічних ідіом.

1.3. Компетентності та результати навчання:

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

-загальні:

1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді.
8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

- спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність використовувати фармацевтичні терміни в практичній діяльності фахівця.
2. Здатність застосування латинської мови під час професійної діяльності на робочому місці, у адміністративних закладах охорони здоров'я.
3. Здатність ефективного використання латинської мови під час виписування рецепту.

4. Здатність належної морально-етичної поведінки та професійної діяльності, дотримання громадянських прав та обов'язків, підвищення загальноосвітнього культурного рівня.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Спеціальні (фахові) компетентності					
1	Здатність використовувати фармацевтичні терміни в практичній діяльності фахівця	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> Базові лексико-семантичні структури латинської мови Правила словотвору Терміни та терміноелементи греко-латинського походження 	<ul style="list-style-type: none"> диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у письмовій формі застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань 	Міжособистісна взаємодія: комунікація із викладачами, студентами Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність
2	Здатність застосування латинської мови під час професійної діяльності на робочому місці, у адміністративних закладах охорони здоров'я	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> професійну лексику, що стосується спеціальності фармацевта та провізора типи фармацевтичних закладів 	<ul style="list-style-type: none"> відтворювати лексичний матеріал, пов'язаний із структурою клінічних та адміністративних закладів охорони здоров'я 	Міжособистісна взаємодія: комунікація із пацієнтами, колегами, керівництвом Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність
3	Здатність ефективного використання латинської мови під час виписування рецепту	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> іншомовний вокабуляр та правила виписування рецептів форми та види ліків, групи та джерела вітамінів латинською мовою 	<ul style="list-style-type: none"> відтворювати в письмовій формі термінологію, що стосується форм лікарських препаратів виписувати рецепти 	Міжособистісна взаємодія: комунікація із пацієнтами Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність
4	Здатність належної морально-етичної поведінки та професійної діяльності, дотримання	<i>Знати:</i> <p>Основні правила поведінки під час навчання у ВМ(Ф)НЗ</p> <p>Громадянські права та обов'язки</p> <p>Клятву Гіппократа</p>	<ul style="list-style-type: none"> Дотримання основних правил поведінки та етикету під час занять з латинської мови Демонструвати повагу, дотримуватись правил субординації 	Міжособистісна взаємодія: комунікація із студентами, викладачами, колегами	Відповідальність

громадянських прав та обов'язків, підвищення загальноосвітнього культурного рівня				
---	--	--	--	--

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.
2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.
3. Використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для рішення типових завдань професійної діяльності.
4. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.
5. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, «Інформаційні бази даних», Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.
6. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.
7. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

1. Здатність застосовувати набуті знання для розуміння міждисциплінарних зв'язків між фундаментальними фармацевтичними науками.
2. Демонструвати вміння використовувати латинську фармацевтичну термінологію у письмовій формі (рецептура).
3. Вміти аналізувати найменування лікарських препаратів та розуміти значення компонентів слова.
4. Володіти латинською мовою на рівні фахового використання та спілкування.
5. Інтерпретувати зміст латинської фармацевтичної термінології державною мовою в практичній діяльності фахівця.
6. Здатність шляхом самостійного навчання набувати знання з латинської фармацевтичної термінології, необхідні для продовження професійного розвитку.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Змістовий модуль 1. Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Умовний спосіб дієслова. III особа однини і множини. Дієслово *fiō, fiēti* та його вживання в рецептурі. Словотворчі елементи дієслівного походження.

Змістовий модуль 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Іменники I відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни. Грецькі дублети іменників I відміни. Словотворчі елементи. Найуживаніші грецькі префікси. Кінцеві терміноелементи I відміни. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду. Грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду II відміни. Грецькі дублети іменників середнього роду II відміни. Словотворчі елементи. Прізвища у назвах лікарських засобів. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Додаткові написи в рецептах. Прикметники I-II відміни. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану як прикметник I-II відмін у фармацевтичній термінології.

Змістовий модуль 3. Іменники III відміни. Основа іменника. Три типи відмінювання. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Приголосний тип. Грецькі дублети іменників чоловічого роду III відміни. Словотворчі елементи. Назви лікарських засобів з іменником *liquor*. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменників на *-sis*. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників середнього роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменника *vas, vasis n* та іменників грецького походження на *-ma*. Прикметники III відміни. Грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Дієприкметник теперішнього часу активного стану як прикметник III відміни з одним закінченням у фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.

Змістовий модуль 4. Іменники IV відміни. Відмінювання. Грецькі дублети іменників IV відміни. Словотворчі елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Вживання іменника *species* у фармацевтичній термінології. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів. Лікарські препарати та назви хімічних сполук у косметології. Ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Ботанічна номенклатура у косметології. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад препарату. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на терапевтичну та фармакологічну дію.

Змістовий модуль 5. Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на м'які форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на тверді форми. Скорочення в рецептах. Латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та виписування рецептів на них. Поняття про ароматерапію. Фітотерапевтичні препарати та фітозасоби.

Змістовий модуль 6. Загальні відомості про медичну термінологію. Анатомічна термінологія у клінічній фармації і в косметології. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи. Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Практичні заняття	СРС	Індивідуальна робота
<i>Змістовий модуль 1. Вступ. Фонетика. Наголос. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Неозначена форма дієслова. Дієвідміни. Наказовий спосіб. Умовний спосіб дієслова. III особа однини і множини. Дієслово fio, fiēri та його вживання в рецептурі. Словотворчі елементи дієслівного походження.</i>			
1. Тема 1. Основи фармацевтичної термінології. Коротка історія латинської мови. Алфавіт. Вимова голосних та дифтонгів, приголосних і буквосполучень.	2	2	-
2. Тема 2. Наголос. Довгота та короткість складу.	2		-
3. Тема 3. Поняття про дієслово. Словникова форма. Найуживаніші дієслівні форми у фармацевтичній термінології. Словотворчі елементи дієслівного походження у назвах препаратів.	2		-
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	6	2	
<i>Змістовий модуль 2. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Іменники I відміни. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни. Грецькі дублети іменників I відміни. Словотворчі елементи. Найуживаніші грецькі префікси. Кінцеві терміноелементи I відміни. II відміна іменників. Іменники чоловічого роду. Грецькі дублети іменників чоловічого роду II відміни. Словотворчі елементи. Іменники середнього роду II відміни. Грецькі дублети іменників середнього роду II відміни. Словотворчі елементи. Прізвища у назвах лікарських засобів. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Додаткові написи в рецептах. Прикметники I-II відміни. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану як прикметник I-II відмін у фармацевтичній термінології.</i>			
4. Тема 4. Іменник, його граматичні категорії. Словникова форма. I відміна іменників. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники I відміни. Грецькі дублети	2	8	-

іменників I відміни. Словотворчі елементи. Найуживаніші грецькі префікси. Кінцеві терміноелементи I відміни. Фармацевтичні фразеологізми.			
5. Тема 5. II відміна іменників. Іменники чоловічого та середнього роду. Винятки щодо роду. Відмінювання. Грецькі дублети іменників чоловічого та середнього роду II відміни. Словотворчі елементи. Прізвища у назвах лікарських засобів. Фармацевтична фразеологія.	2		-
6. Тема 6. Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Додаткові написи в рецептах.	2		-
7. Тема 7. Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану як прикметник I-II відмін у фармацевтичній термінології.	2		-
8. Контрольна робота (практичні навички тем 1-7)	2	-	-
Разом за змістовим модулем 2	10	8	
<p><i>Змістовий модуль 3. Іменники III відміни. Основа іменника. Три типи відмінювання. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Приголосний тип. Грецькі дублети іменників чоловічого роду III відміни. Словотворчі елементи. Назви лікарських засобів з іменником liquor. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменників на -sis. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників середнього роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменника vas, vasis n та іменників грецького походження на -та.. Прикметники III відміни. Грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній і фармацевтичній термінології. Дієприкметник теперішнього часу активного стану як прикметник III відміни з одним закінченням у фармацевтичній термінології. Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.</i></p>			
9. Тема 9. III відміна іменників. Основа іменника. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід.	2	2	-

Приголосний тип. Грецькі дублети іменників чоловічого роду III відміни. Словотворчі елементи. Назви лікарських засобів з іменником liquor .			
10. Тема 10. Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменників на -sis.	2		-
11. Тема 11. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників середнього роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменника vas, vasis n та іменників грецького походження на -ma.	2		-
12. Тема 12. Прикметники III відміни. Грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній та фармацевтичній термінології. Дієприкметник теперішнього часу активного стану як прикметник III відміни з одним закінченням у фармацевтичній термінології.	2	2	-
13. Тема 13. Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.	2		-
14. Підсумкова контрольна робота	2	-	-
Разом за змістовим модулем 3	12	4	
Підсумковий контроль			Залік
<p><i>Змістовий модуль 4. Іменники IV відміни. Відмінювання. Грецькі дублети іменників IV відміни. Словотворчі елементи. Іменники V відміни. Відмінювання. Вживання іменника species у фармацевтичній термінології. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі. Хімічна номенклатура. Назви кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів. Лікарські препарати та назви хімічних сполук у косметології. Ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Ботанічна номенклатура у косметології. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад препарату.</i></p>			

Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на терапевтичну та фармакологічну дію.

15. Тема 15. IV відміна іменників. Відмінювання. Словотворення. Грецькі дублети та словотворчі елементи. Фармацевтична фразеологія.	2	2	-
16. Тема 16. V відміна іменників. Відмінювання. Вживання іменника "species" у фармацевтичній термінології.	2		-
17. Тема 17. Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі.	2	2	-
18. Тема 18. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ. Назви солей, назви кислотних і вуглеводневих радикалів. Назви складних ефірів. Лікарські препарати та назви хімічних сполук у косметології..	2	2	-
19. Тема 19. Ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Ботанічна номенклатура у косметології.	2		-
20. Тема 20. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад препарату	2	2	-
21. Тема 21. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на терапевтичну та фармакологічну дії.	2		-
22. Контрольна робота (практичні навички тем 15-21)	2		-
Разом за змістовим модулем 4	16	8	
<i>Змістовий модуль 5. Латинська номенклатура лікарських форм. Виписування рецептів на рідкі форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на м'які форми. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів на тверді форми. Скорочення в рецептах. Латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та виписування рецептів на них. Поняття про ароматерапію. Фітотерапевтичні препарати та фітозасоби.</i>			
23. Тема 23. Оформлення рецептів на рідкі лікарські засоби. Скорочення в рецептах.	2	2	-
24. Тема 24. Оформлення рецептів на м'які лікарські засоби. Скорочення в рецептах.	2		-
25. Тема 25. Оформлення рецептів на тверді	2		-

лікарські засоби. Скорочення в рецептах.			
26. Тема 26. Латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та виписування рецептів на них.	2	2	-
27. Тема 27. Поняття про ароматерапію. Фітотерапевтичні препарати та фітозасоби.	2	2	-
Разом за змістовим модулем 5	10	6	
<i>Змістовий модуль 6. Загальні відомості про медичну термінологію. Анатомічна термінологія у клінічній фармації і в косметології. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи. Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології.</i>			
28. Тема 28. Загальні відомості про медичну термінологію. Анатомічна термінологія в косметології.	2	2	-
29. Тема 29. Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи. Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології.	2		-
30. Підсумкова контрольна робота	2		-
Разом за змістовим модулем 6	6	2	
Усього годин 90	60	30	

4. Теми лекцій: лекцій не передбачено.

5. Теми семінарських занять: не передбачено.

6. Теми практичних занять:

1.	Основи фармацевтичної термінології. Коротка історія латинської мови. Алфавіт. Вимова голосних та дифтонгів, приголосних і буквосполучень.	2
2.	Наголос. Довгота та короткість складу.	2
3.	Поняття про дієслово. Словникова форма. Найуживаніші дієслівні форми у фармацевтичній термінології. Словотворчі елементи дієслівного походження у назвах препаратів.	2
4.	Іменник, його граматичні категорії. Словникова форма. І відміна іменників. Неузгоджене означення. Найуживаніші прийменники у фармацевтичній термінології. Грецькі іменники І відміни. Грецькі дублети іменників І відміни. Словотворчі елементи. Найуживаніші грецькі префікси. Кінцеві терміноелементи І відміни. Фармацевтичні фразеологізми.	2
5.	II відміна іменників. Іменники чоловічого та середнього роду.	2

	Винятки щодо роду. Відмінювання. Грецькі дублети іменників чоловічого та середнього роду II відміни. Словотворчі елементи. Прізвища у назвах лікарських засобів. Фармацевтична фразеологія.	
6.	Рецепт. Основні відомості. Правила виписування рецептів. Додаткові написи в рецептах.	2
7.	Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма. Узгоджене означення. Грецькі дублети прикметників I-II відмін. Словотворчі елементи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану як прикметник I-II відмін у фармацевтичній термінології.	2
8.	Контрольна робота (практичні навички тем 1-7)	2
9.	III відміна іменників. Основа іменника. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Приголосний тип. Грецькі дублети іменників чоловічого роду III відміни. Словотворчі елементи. Назви лікарських засобів з іменником liquor.	2
10.	Іменники жіночого роду III відміни. Винятки з правил про рід. Мішаний тип. Грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменників на -sis.	2
11.	Іменники середнього роду III відміни. Винятки з правил про рід. Голосний тип. Грецькі дублети іменників середнього роду III відміни. Словотворчі елементи. Особливості відмінювання іменника vas, vasis n та іменників грецького походження на -ma.	2
12.	Прикметники III відміни. Грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни. Прикметники III відміни у ботанічній та фармацевтичній термінології. Дієприкметник теперішнього часу активного стану як прикметник III відміни з одним закінченням у фармацевтичній термінології.	2
13.	Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.	2
14.	Підсумкова контрольна робота.	2
	РАЗОМ	28
15.	IV відміна іменників. Відмінювання. Словотворення. Грецькі дублети та словотворчі елементи. Фармацевтична фразеологія.	2
16.	V відміна іменників. Відмінювання. Вживання іменника "species" у фармацевтичній термінології.	2
17.	Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі.	2
18.	Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ. Назви солей, назви кислотних і вуглеводневих радикалів. Назви складних ефірів. Лікарські препарати та назви хімічних сполук у косметології..	2
19.	Ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Ботанічна номенклатура у косметології.	2
20.	Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад препарату	2

21.	Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на терапевтичну та фармакологічну дію.	2
22.	Контрольна робота (практичні навички тем 1-7)	2
23.	Оформлення рецептів на рідкі лікарські засоби. Скорочення в рецептах.	2
24.	Оформлення рецептів на м'які лікарські засоби. Скорочення в рецептах.	2
25.	Оформлення рецептів на тверді лікарські засоби. Скорочення в рецептах.	2
26.	Латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та виписування рецептів на них.	2
27.	Поняття про ароматерапію. Фітотерапевтичні препарати та фітозасоби.	2
28.	Загальні відомості про медичну термінологію. Анатомічна термінологія в косметології.	2
29.	Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи. Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології.	2
30.	Підсумкова контрольна робота.	2
	РАЗОМ	32
	Кількість годин практичних занять з дисципліни «Латинська мова»	60
	←	

7. Теми лабораторних занять: лабораторні заняття не передбачено.

8. Самостійна робота:

№ з. п.	ТЕМА I семестр	К-ть годин	Вид контролю
1.	Найуживаніші дієслова у фармацевтичній термінології. Словотворчі елементи дієслівного походження у назвах препаратів.	2	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Граматичні категорії іменників. Неузгоджене означення. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за їх фармакологічною дією. Словотворчі елементи. Рецепт, основні відомості.	2	
3.	Номенклатура лікарських засобів. Назви сировини та продуктів первинної обробки. Назви водних, ефірних та спиртових витяжок з рослинної сировини. Назви лікарських рослин у ботанічній і фармацевтичній термінології.	2	
4.	Наукові та тривіальні назви лікарських препаратів. Товарні назви препаратів. Світова синонімія. Виписування рецептів на лікарські засоби з тривіальними назвами.	2	
5.	Назви вітамінів і полівітамінних комбінованих	2	

	препаратів, назви ферментних і гормональних препаратів. Назви вакцин, сироваток і анатоксинів.	
6.	Особливості відмінювання іменників жіночого роду III відміни на -sis. Особливості відмінювання іменників грецького походження на -та.	2
7.	Прикметники III відміни в ботанічній і фармацевтичній термінології. Вживання ступенів порівняння прикметників у фармацевтичній термінології.	2
	РАЗОМ	14
	II семестр	
8.	Іменники IV-V відмін у фармацевтичній термінології.	2
9.	Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенни у рецептурі.	2
10.	Латинська хімічна номенклатура. Ботанічна номенклатура. Назви лікарських рослин.	2
11.	Найуживаніші фармацевтичні частотні відрізки у назвах препаратів.	2
12.	Рецептура. Рідкі, м'які та тверді лікарські форми.	2
13.	Найуживаніша латинська термінологія у гомеопатії.	2
14.	Ароматологія. Фітотерапевтичні препарати та фітозасоби.	2
15.	Словотворення за допомогою латинських та грецьких префіксів. Клінічна термінологія. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміоеlementи. Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології.	2
	РАЗОМ	16
	РАЗОМ СРС з дисципліни, в тому числі	30

9. Індивідуальні завдання не заплановані.

10. Завдання для самостійної роботи

передбачає роботу студентів над підручником з латинської мови, роботу над рецептурними довідниками, словниками. Опрацювати лексико-граматичний контент теми та засвоювати її лексичний матеріал.

11. Методи навчання:

Словесні: джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь, бесіда, інструктаж, самостійна робота з підручником).

Практичні методи: Студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії (вправи, контрольні роботи, тестові завдання).

Наочні методи: виконання наочних методів забезпечується використанням наочних засобів навчання (підручник, дошка, таблиці).

12. Методи контролю

1. поточний контроль (здійснюється на практичних заняттях протягом семестру);

2. перевірка самостійної роботи студентів (здійснюється на практичних заняттях та під час консультативної роботи викладача);

3. письмовий тест (застосовується під час підсумкового контролю та заліку)

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Семестровий залік – підсумковий контроль, який виставляється за результатами поточного контролю. До заліку допускаються студенти, які успішно виконали усі види навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою, та при вивченні дисципліни набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Контроль успішності на кожному практичному занятті здійснюється у вигляді контролю вихідного і кінцевого рівня знань.

Контроль вихідного рівня знань.

Контроль вихідного рівня знань відображає результат засвоєння студентами матеріалу на забезпечуючих кафедрах і курсах, а також самостійної поза аудиторної підготовки студентів до відповідної теми заняття.

Контроль вихідного рівня знань здійснюється у вигляді усного опитування (див. методичні матеріали до практичного заняття), замальовки схем і заповнення клішованих малюнків. Тривалість контролю вихідного рівня знань 20-25 хвилин.

Засоби діагностики успішності навчання:

У процесі навчання студентів використовуються такі методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи графічного контролю, методи програмованого і лабораторного контролю. Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється:

- систематичний поточний контроль знань під час практичних занять у формі вибіркового усного опитування та тестових завдань, підготовки доповідей за темою

заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.

- модульний контроль у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за змістовними модулями ;

- оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи на основі перевірки роботи (змістовність і конкретність, достатня повнота викладення питання; завершеність викладення кожної думки, відсутність повторів; економічна грамотність; правильність оформлення роботи) та її захисту.

Поточне тестування та самостійна робота							Іспит	Сума Балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	разом		
20	20	20	20	20	20	120	80	200

T1, T2 ... T6 – змістовні модулі.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Загальна оцінка навчальної діяльності студента на кожному занятті є комплексною і проставляється викладачем на заключному етапі заняття до “Журналу обліку відвідувань та успішності студентів”, старостою – до “Відомості обліку успішності і відвідування занять студентами” у вигляді оцінок за традиційною чотирибальною шкалою: “5”, “4”, “3”, “2” та у балах.

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
“5”	19
“4”	15
“3”	12
“2”	0

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
від 120 до 200 балів	“зараховано”
менше 120 балів	“не зараховано” з можливістю повторного складання
менше 120 балів після 1 складання та 2 перескладань	“не зараховано” з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Максимальна кількість балів (200 балів), яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “5” – 19 балів, на кількість тем навчальних занять та додавання балів за виконання індивідуальних завдань (10балів). Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 200. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент при вивченні дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3” – 12

балів, на кількість тем у модулі (10). Отримання мінімальної кількості балів за модуль (120 балів) є обов'язковою умовою для виставлення оцінки «зараховано». Мінімальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120.

На останньому тематичному навчальному занятті з дисципліни після закінчення вивчення теми заняття, викладач навчальної групи оголошує суму балів, яку кожен студент групи набрав за результатами поточного контролю. Студент отримує оцінку “зараховано”, якщо він не має пропусків навчальних занять і набрав кількість балів не меншу, ніж мінімальну; оцінку “не зараховано” – якщо студент має невідпрацьовані пропуски практичних занять чи лекцій, або сумарна кількість балів за поточний контроль менша, ніж мінімальна.

Студенти, які отримали оцінку “не зараховано”, після відпрацювань пропущених занять в обов'язковому порядку складають основні (базові) питання (усно або письмово) з навчальної дисципліни під час індивідуально-консультативної роботи викладача відповідної академічної (семестрової) групи. Повторне складання заліку дозволяється не більше 2-х разів і здійснюється за направленням деканату.

Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та шкалою ECTS таким чином:

Всього оцінок	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен	залік
	180 - 200	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	зараховано
	160 - 179	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
	150 - 159	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	
	130 - 149	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
	120 - 129	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	
	70 - 119	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	
	1 - 69	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	не зараховано

15. Методичне забезпечення:

Практичні заняття орієнтовані на розвиток та засвоєння основних навичок, а саме: читання, письмо та бути організованими відповідно до конкретних цілей тем дисципліни. кінцеві цілі, які встановлюються на основі ОПП підготовки фармацевта за фахом відповідно до блоку її змістового модуля і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань. На підставі кінцевих цілей до кожного модуля або змістового модуля сформульовані конкретні цілі у вигляді певних умінь, цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Примірний план практичного заняття з латинської мови:

Підготовчий етап

- 1) Організаційний момент
- 2) Перевірка домашнього завдання

Основний

- 1) Вступ до теми.
- 2) Пояснення нового матеріалу та ознайомлення з лексичним мінімумом за темою
- 3) Вправи на закріплення матеріалу

Заключний

- 1) Контроль практичних навичок (усний/тестовий)
- 2) Підведення підсумків практичного заняття
- 3) Завдання на наступне заняття

Конкретні цілі дисципліни:

I семестр. Фонетичні, лексико-граматичні основи фармацевтичної та ботанічної термінології.

Змістовий модуль 1.

Конкретні цілі:

- Сформувати навички читання і вимови латинських голосних, дифтонгів, приголосних, сполучень приголосних, диграфів, які закріплюються протягом усього курсу навчання.
- Знати правила наголосу.
- Знати граматичні категорії дієслова. Вміти визначати основу та дієвідміну дієслів, утворювати та перекладати дієслівні форми 2-ої особи однини і множини наказового способу, вміти утворювати 3-ю особу однини та множини дієслів теперішнього часу умовного способу пасивного стану (*praesens conjunctivi passivi*), а також знати форми дієслова *fiō, fiēri*, які вживаються у рецептурі;
- Вміти виділяти словотворчі елементи дієслівного походження у назвах лікарських препаратів.

Змістовий модуль 2.

Конкретні цілі:

- знати граматичні категорії іменника, його словникову форму. Вміти визначати рід, основу та відміну іменників, відмінювати іменники I відміни, перекладати речення, терміни та номенклатурні назви з неузгодженим означенням. Знати грецькі дублети та словотворчі елементи іменників I відміни і вміти виділяти їх у назвах препаратів. Вміти написати словникову форму грецьких іменників I відміни. Знати керування прийменників. Фразеологічні фармацевтичні вирази.

- знати іменники II відміни, а саме: словникову форму іменників II відміни, винятки з правил про рід, вміти відмінювати іменники II відміни. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників II відміни і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фразеологічні фармацевтичні вирази.
- знати структуру рецепта. Вміти грамотно писати рецепт. Знати правила виписування рецептів та додаткові написи у рецептах.
- знати граматичні категорії прикметника. Вміти розрізняти групи прикметників, узгоджувати прикметники з іменниками. Знати фармацевтичну лексику прикметників 1-ої групи. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників I-II відмін і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фармацевтичні фразеологічні вирази.
- знати дієприкметники минулого часу пасивного стану та вміти їх перекладати. Знати дієприкметникову лексику, що вживається у фармацевтичній термінології.

Змістовий модуль 3.

Конкретні цілі:

- знати іменники III відміни, словникову форму іменників III відміни; вміти визначати основу іменників;
- вміти відмінювати та узгоджувати іменники III відміни з прикметниками I-II відмін;
- знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників III відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;
- знати особливості відмінювання іменників III відміни;
- знати прикметники III відміни, словникову форму прикметників III відміни, вміти узгоджувати їх з іменниками. Вміти відмінювати прикметники III відміни у сполученні з іменниками III відміни. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни, та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;
- знати дієприкметник теперішнього часу активного стану, вміти узгоджувати та відмінювати з іменниками III відміни, а також їх вживання у фармацевтичній термінології;
- знати ступені порівняння прикметників, а також неправильні ступені порівняння прикметників. Вміти узгоджувати їх та відмінювати з іменниками III відміни. Знати особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.

II семестр. Граматика латинської мови (продовження). Рецептатура. Лексико-семантичне забезпечення вивчення теми “Рецептура”. Лексико-граматичні основи анатомічної і клінічної термінології.

Змістовий модуль 4.

Конкретні цілі:

- знати іменники IV відміни, вміти відмінювати та узгоджувати їх із прикметниками. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи IV відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;
- знати іменники V відміни, вміти відмінювати і узгоджувати їх із прикметниками;
- знати числівник та вміти виділяти його словотворчі елементи у назвах препаратів;

- знати прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі; знати назви хімічних елементів, назви найуживаніших кислот. Знати принципи утворення назв оксидів, основ, солей, складних ефірів за МФ таДФУ;
- вміти утворювати та перекладати назви хімічних сполук;
- вміти аналізувати структуру назв лікарських препаратів і вміти виділити в них словотворчі елементи;
- знати ботанічні і фармацевтичні назви рослин та вміти їх утворювати;
- знати словотворчі елементи у назвах препаратів, що вказують на їх хімічний склад а також на терапевтичну та фармакологічну дію. Вміти виділяти їх у назвах препаратів.

Змістовий модуль 5.

Конкретні цілі:

- вміти оформляти рецепти на рідкі форми та знати їх скорочення;
- вміти оформляти рецепти на м'які форми знати їх скорочення;
- вміти оформляти рецепти на тверді форми знати їх скорочення;
- знати латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та вміти виписувати рецепти на них.;
- знати латинські назви ефірних олій та вміти писати їх латинською мовою

Змістовий модуль 6.

Конкретні цілі:

- мати поняття про медичну термінологію та найуживанішу анатомічну термінологію у клінічній фармації і в косметології;
- мати поняття про клінічну термінологію, структуру клінічних термінів;
- знати найуживаніші грецькі дублети та кінцеві терміоелемети у клінічній термінології;
- знати найуживаніші префікси у клінічній термінології і вміти розрізняти їх у термінах;
- знати найуживаніші суфікси у клінічній термінології і вміти розрізняти їх у термінах
- вміти перекладати найуживаніші клінічні терміни.
-

16. Рекомендована література

Основна

1. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, В.Г. Синиця, Дз.Коваль-Гнатів та ін.; за ред. Л.Ю.Смольської. — К.: ВСВ “Медицина”, 2016. – 352 с.
2. Світлична Є.І., Толлок І.О. Латинська мова. Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 440 с.
3. Клінічна фармація : підручник / І. А. Зупанець, В. П. Черних, І. Г. Купновицька [та ін.] ; за ред.: В. П. Черних, І. А. Зупанця, І. Г. Купновицької ; Національний фармацевтичний університет. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2013. – 910 с.
4. Фармакологія: підручник / І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, В. Ф. Мамчур [та ін.] ; за ред. І. С. Чекмана. – Вид. 3-тє, виправлене та доопрацьоване. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 783 с.
5. Гулько Р. Багатомовний словник лікарських рослин семи європейськими мовами.

Латинсько-українсько-російсько-англійсько-німецько-французько-польський. – Львів: Ліга-Прес, 2007. – XXIV + 611 с.

6. Мельник О. В., Крамаренко Г. В. Методичні рекомендації для практичних занять за темою: «Фармацевтична опіка при ароматерапії» для слухачів передатестаційних циклів зі спеціальностей «Загальна фармація», «Організація та управління фармацією», а також провізорів-інтернів. – Львів, 2005. – 46 с.
7. Основы гомеопатической фармации: учеб. для студ. фармац. специальностей вузов/ А. И. Тихонов, С. А. Тихонова, Т. Г. Ярных, В. А. Соболева и др.; Под. ред. А. И. Тихонова. – Х.: Изд-во НФАУ «Золотые страницы», 2002. – 574 с.
8. Bugaj M., Bugaj W., Kierczak A. Lingua Latina pharmaceutica. – Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2005. – 512 s.
9. [Květuše Kunešová](#). Latin for Pharmacists. - Praha: [Karolinum](#), 2010. – 184 s.

Допоміжна

1. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у 2 т./Гол. ред. П. Джуль, Б. Зіменковський. – [укр. Пер. 29-го амер. вид.]. – Львів: Вид. дім «НАУТІЛУС», 2003. – Т.1. – 2003. – с. 1 – 1354; Т. 2. – 2003. – с. 1355 – 2688.
2. Правила виписування рецептів. Витяг із наказу МОЗ України № 360 від 19.07.2005. – с. 22 – 32.
3. Арнаутов Г. Д. Медицинская терминология на пяти языках: Latinum. Русский. English. Français. Deutsch/ Георги Д. Арнаутов. – [4-е русск. изд., испр.]. – София: Государственное издательство «Медицина и физкультура», 1979. – 943 с.
4. Браун Д. В. Ароматерапия/ Пер. с англ. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2007. – 272 с.
5. Патриция Девис. Ароматерапия от А до Я. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 672 с.

17. Інформаційні ресурси

1. Львівський національний медичний університет [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.meduniv.lviv.ua/index.php>
2. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/baza.html>
3. TUNING Educational Structures in Europe [Access mode] - <http://www.unideusto.org/tuningeu/subject-areas.html>